

Documentairemaker Louis Theroux

‘IK DURF NU MEER RISICO’S TE NEMEN’

Je won een prestigieuze BAFTA-award voor de serie *Louis Theroux' Weird Weekends*. Voor *When Louis Met...* maakte je portretten van Britse celebs. Staan de sterren nu voor je in de rij?

‘Ze bellen me inderdaad... Wie? Dat zeg ik liever niet. Nou vooruit: Bill Wyman van de Rolling Stones belde een paar jaar geleden, of beter gezegd zijn publicist stelde het voor. Bill houdt van spoorzoeken met een metaaldetector. Daar kun je alleen geen uur tv van maken. Heather Mills had wel oren naar een docu over haarzelf. Toen ging ze scheiden van Paul McCartney en was het ineens het verkeerde moment. Het is er nooit meer van gekomen.’

Je vindt het niet leuk als mensen zeggen dat je in je programma's een trucje doet: het spelen van de ietwat domme, naïeve journalist?

‘Stiekem ben ik natuurlijk een acteur die speelt dat hij journalist is, die

graag vrienden wil hebben... Soms vergelijken mensen me zelfs met Ali G. Nee, even serieus. Wat ik doe, is totaal anders. Ik ben grotendeels mezelf in het programma. Natuurlijk heb ik mijn technieken om mensen uit de tent te lokken zoals elke verslaggever.’

Tegenwoordig stort je je op serieuze onderwerpen zoals geweld in Philadelphia en de totale wetteloosheid van de krottenwijken in Johannesburg. Waarom?

‘Het was niet mijn bedoeling om ineens serieuze documentaires te

HIJ TREKT OP MET ZWARTE NATIONALISTEN, PLEZIERJAGERS, NEO-NAZI'S, PORNOSTERREN EN HOEREN EN WEET HEN ACHTELOOS DE MEEST BIZARRE BEKENTENISSEN TE ONTLOKKEN. DE BRITSE DOCUMENTAIREMAKER LOUIS THEROUX (38) HEEFT DE VRIJE HAND GEKREGEN VAN DE BBC. ‘JE KUNT NIET FILMEN ALS IEMAND WORDT GEMARTELD.’

maken. Een onderdeel van ouder worden is dat je andere interesses krijgt. Je wilt jezelf niet herhalen. Ik begon op mijn 23ste met het maken van tv bij Michael Moore's *TVNation*. Nu ben ik 38, volwassen en heb ik twee kinderen. Inmiddels heeft de BBC mij de vrije hand gegeven om te maken wat ik wil. Nu durf ik meer risico's te nemen met nieuwe onderwerpen.

‘We hebben er bijvoorbeeld aan gedacht om embedded bij warlord Laurent Nkunda in Oost-Congo te gaan zitten, die trouwens net is gearresteerd. Een Tutsi-rebellenleider

die met een klein legertje heel Oost-Congo ontregelt. Een kwart miljoen mensen zijn sindsdien op de vlucht geslagen en ontheemd. Als we hadden aangedrongen, hadden we dat verhaal best kunnen maken, maar destijds waren er veel *roadblocks*. Het is daar ook gevaarlijk. Dat is het enige dat ons weerhield.'

Wat maakt iemand tot een goed onderwerp?

'In al mijn programma's staan mensen centraal wier keuzes ik raar vind, tegenstrijdig of zelfdestructief. Vroeger was dat misschien de keuze om pornstar of gangsterrapper te worden. Sinds ik twee weken in de gevangenis van San Quentin filmde, ben ik gefascineerd geraakt door de vraag waarom mensen crimineel worden. In *Law & Disorder: Killadelphia* onderzoek ik de vraag waarom mannen in Philadelphia ervoor kiezen om drugs te gaan verkopen, terwijl ze weten dat er een grote kans is dat ze worden vermoord als ze

is op wraak. Die een voorbeeld stelt door eigen rechter te spelen en een 'dief' te vermoorden. Zo iets gaat veel te ver. Toch heb ik een man ontmoet die heel aardig overkwam, maar zijn hand niet voor zo'n moord omdraait. Hij leek oprecht aan het einde van zijn Latijn.

'Niet gek, want ze wonen daar in een soort van kraakpanden, zonder water en elektriciteit. 50 procent is werkloos. Ze zijn uit hun traditionele gemeenschappen gerukt en er is geen sociale controle. In *Law & Disorder: Jo'burg* vertelt een man dat hij een *copkiller* is. En er bij een beroving niet voor terugdeinst iemands baby in de oven te stoppen. Zijn ouders zijn ook door bendes vermoord en hij had totaal geen perspectief. Zo raken ze verstrikt in een vicieuze cirkel van geweld.'

In de docu zien we hoe William Mayangoni, de baas van een particuliere ordedienst in een krottenwijk, een 'crimineel' uit zijn truck

wilden steken en dat registreerden we. Hij werd toen door de politie in bescherming genomen. 'Soms loop je het risico dat jouw aanwezigheid de situatie verergert. Als iemand mij vertelt dat hij een ander in elkaar gaat slaan, zou ik zeggen: 'Dat is geen goed idee en dit gaan we niet filmen.' Je kunt simpelweg ook niet filmen als iemand wordt gemarteld. Je probeert 't te stoppen of je gaat weg als het te gevaarlijk wordt.'

Je droeg zelfs een kogelvrij vest.

'In Philadelphia was dat kogelvrije vest echt over de top. De BBC neemt veiligheid erg serieus. Ik moest het grootste en beste vest dragen dat ze konden vinden. Zelfs de politie droeg kleinere. Ik zie eruit als een idioot. Vooral toen ik een man interviewde zónder vest, maar mét een baby in zijn armen.

'In Johannesburg werd het wel echt eng. Vlak voordat we erheen gingen, braken er rellen uit en werden

me dat we een camera en geld bij ons hadden. Daarnaast vormden we een target omdat men boos is op de media die ze, volgens hen, gewelddadig afschildert.'

Is het niet een beetje naïef dat je zo iets later bedenkt?

'Ik heb er vooraf heus bij stilgestaan. Ik ben geen *thrillseeker*. Toen we naar Johannesburg gingen, heb ik zelf een verzekering afgesloten. Als ik in een township een steen naar mijn hoofd krijg en gewond raak, in een rolstoel belandt of doodga, wordt er tenminste financieel voor mijn vriendin en de kinderen gezorgd.'

Jouw vriendin Nancy was gelijk enthousiast over de plannen om naar twee van de meest gewelddadige steden ter wereld te gaan?

'Ze maakt zich niet zoveel zorgen en dat is goed. Ik geef haar vooraf ook niet meer informatie dan nodig is, al vertelde ik in het begin van onze relatie haar wel dat ik naar een skinheadfestival ging, waar zo'n 100 tot 150 dronken neonazi's waren die waarschijnlijk niet op een filmploeg zaten te wachten. Toen ik dat aan haar vertelde, leek ze er vreemd genoeg totaal niet over in te zitten.'

Toch had dat verkeerd kunnen aflopen. Een skinhead vroeg of je joods was.

'Ik weigerde antwoord te geven op die vraag. Anderhalve minuut later was de lucht geklaard, maar ik dacht wel even: misschien moet ik nu toch maar hard wegrennen.

'Ik zal een geheimpje verklappen: ik ben helemaal niet joods. Onze cameraman en regisseur Stuart is dat wel. In de auto op de terugweg realiseerde ik me dat plotseling toen de geluidsman hem vroeg: 'Gaat het een beetje?' Stuart zag bleek en was stiltes. Tijdens het filmen had ik er eerlijk gezegd geen seconde bij stilgestaan. Het moet vast moeilijk voor hem zijn om bij mensen te filmen die je willen vermoorden om wie je bent. Later zei Stuart: 'Het was veel gevaarlijker voor jou, want jij ziet er joodser uit dan ik.'

Tijdens dat skinheadfestival stuitte je op een nazipoptweeling die door

REUW ONTMOET LOUIS THEROUX

WAAR: OP DE BBC-BURELEN GRAFTON HOUSE IN LONDEN, DIE ER OOSTBLOKKERIG UITZIEN. AAN DE MUUR LANDKAARTEN, OP DE GROND EEN TELEFOON EN HER EN DER OUDE BUREAUSTOLEN. HALVERWEGE HET INTERVIEW VALT HET LICHT UIT. ALS THEROUX MET ZIJN ARMEN MAAIT KNIPT HET WEER AAN.

HOE LAAT: VAN 16.00 UUR TOT 17.16 UUR.

CONSUMPTIES: THEROUX DRINKT NIETS, MAAR BIJDET DE VERSLAGGEVERS WATER UIT VERS AFGEWASSEN AARDEWERKEN MOKKEN AAN.

LIEP HET GESMEERD? DE RECEPTIONIST HAD NOG NOOIT VAN LOUIS THEROUX GEHOORD. HIJ SCHRIJFT OP DE TOEGANGSPAS DAT WE KOMEN VOOR ENE LOUIS T... NA HET INTERVIEW WIL HIJ SNEL NAAR HUIS: 'IK HEB NET EEN TWEDE KIND. ALS IK IN LONDEN BEN, WIL IK ZO VEEL MOGELIJK MIJN STEENTJE BIJDAGEN.'

hun moeder worden gebruikt om haar racistische denkbeelden te vertolken in folkliedjes. In jouw boek *Reizen door de subculturen van Amerika* schreef je dat je eigenlijk de tweeling met rust wilde laten, omdat ze minderjarig zijn. Maar als hun moeder je belt, ga je er toch weer heen, hoe komt dat?

'Ja, dat was een dilemma. Ik dacht waarom wil ik toch weer getuige zijn van moeder Aprils destructieve opvoeding? Ook vond ik dat de tweeling de kans moest krijgen normaal op te groeien. Aan de andere

kant vond ik dat de tweeling in mijn film niets heeft gezegd of gedaan waarvoor ze zich hoeft te schamen. Je kijkt niet naar twee verschrikkelijke meisjes. Het gaat in de film vooral over moeders vreemde, destructieve beslissing om haar tweeling in nazipopzangeressen te veranderen. Dat was voor mij de hoofdreden om erheen te gaan. Om te zien hoe het nu met meisjes gaat en of ze nu anders denken over de wereld. Ik bracht twee dagen met ze door en heb geen enkele behoefte nog eens terug te gaan.'

Heb je thuis ook gemeld dat je voor je boek prostituee Hayley weer op ging opzoeken?

'Daar wist Nancy natuurlijk van. Tijdens de eerste opnames voor de uitzending in een bordeel in Nevada, heb ik Nancy ook gebeld. Ik stond op het punt een massage te krijgen van Hayley. Ik zei: *I'll keep my underpants on*. 'Ik deed het omdat ik wilde ervaren hoe het eraan toegaat in een bordeel. Voordat het op tv kwam, heb ik het fragment aan Nancy laten zien. Ze vond het gek. Zelf schaamde ik me toen ook wel een beetje. Ik wil

tenslotte gezien worden als een fatsoenlijke en betrouwbare man. Gelukkig kwam ik niet over als een *pervert*, maar gaf het de documentaire een soort authenticiteit.'

Eerder vergeleek je journalisten met prostituees.

'Een goede prostituee kan het gevoel overbrengen van een échte vriendin. Alsof ze oprecht seks met je wil hebben, er plezier aan beleeft en ook echt om je geeft. Een goede journalist gaat ook een opportunistische relatie aan met de mensen die hij onderzoekt. Soms breng je een week of drie met ze door om vertrouwen te winnen, zodat ze zich helemaal blootgeven. Maar jij weet, en zij weten dat ook, dat je er bent om je werk doen. Niet omdat je echt om ze geeft.'

Toch onderzocht je die relatie voor het boek. Waarom?

'Ik wilde erachter komen of het vriendschappelijke gevoel dat ik bij

halverwege de twintig zijn. Waarom sluiten mensen in Johannesburg zich bij losgeslagen bendes aan, zoals in *Law & Disorder: Jo'burg*, om andere mensen te stenigen of in de fik te steken?'

Heb je de antwoorden gevonden?

'Hoe wetteloz er een gemeenschap is, hoe moeilijker het is om het met een televisieploeg te onderzoeken. Echte antwoorden vind je niet, maar je kunt het wel ietsje beter leren begrijpen. Wat doe je als je om de haverklap *at gunpoint* wordt overvallen en de politie is nergens te bekennen? Of je laat je tot in den treuren beroven, of je sluit je aan bij een *mob* die uit

sleurt. Even daarvoor heeft hij hem afgeranseld met een zweep. Je dacht niet: nu stop ik met filmen?

'Nee, soms kom je als documentairemaker in een nare situatie terecht waar je niets aan kunt veranderen. Op dat moment voel ik me wel machteloos en ontdaan. Niet boos. Ik word gewoon nooit boos. Want ik ben daar om mijn werk te doen. Ik wist alleen niet goed wat mijn rol was: moest ik me erin mengen of de politie bellen? Dat terwijl William juist zei dat de politie onderweg was. Ik vroeg de man of we iets voor hem konden doen, maar daar reageerde hij niet op. Al snel ontstond er een groepje dat William in de fik

immigranten gelycht en in de fik gestoken. We konden toen de townships niet in, omdat daar de noodtoestand was uitgeroepen.

'In augustus vorig jaar gingen we voor de tweede keer terug. Toen lukte het wél om de sloppenwijken binnen te komen. William was daar erg nerveus. Je zag hem heen en weer kijken. Hij zei: 'Ze komen ineens naar je toe. Het worden er meer en meer. Voor je het weet, ben je omringd door een mob.'

'Ik dacht dat hij zich aanstelde. We reden weliswaar in een arme wijk, maar er was geen enkele reden waarom een bende ons zou willen aanvallen. Even later realiseerde ik

mijn geïnterviewden had, ook klopte. Ik had nooit voor mezelf bedacht wat de aard van mijn relatie tot deze mensen was. Ik vond het belangrijk om te weten of het een soort van vrienden of onderwerpen waren, of iets ertussenin.

'Ik zocht Hayley ook op. Voor haar was het heel speciaal om in een documentaire van de BBC te zitten. Bijna glamoureuze. Zij dacht dat ik terugkwam omdat ik om haar gaf. Het werk als prostituee had ze vaarwel gezegd; ze wilde er niet meer over praten. Terwijl ik daar nu juist nieuwsgierig naar was voor mijn boek. Ik kwam om haar te ontleden; zij dacht dat ik als vriend kwam en dat was een beetje pijnlijk.'

'WE BRENGEN GEEN CRIMINELE INFORMANTEN IN BEELD, OMDAT ZIJ ANDERS HET RISICO LOPEN VERMOORD TE WORDEN'

Je schrijft dat mensen uit jouw programma's vooraf niet reageren op mails of telefoontjes. Dat moet toch genoeg zeggen over de vriendschap. Toch vloog je naar ze toe en zocht ze op.

'Dat is een goed punt. Ik had het toen nog niet door. En het was niet zo dat er veel waren die me liever niet terugzagen. Maar sommigen kon ik moeilijk bereiken en bij anderen dacht ik dat ik wel gewoon op hun stoep kon staan, omdat ze het vast leuk zouden vinden om me terug te zien. Maar toen ik het boek maakte, kwam ik erachter dat ik meer in de relatie met hen had geïnvesteerd dan zij. Nietzsche zei ooit, ik paraphraseer: 'Alle grote bedriegers moeten eerst zichzelf bedriegen.'

'Misschien heb ik mezelf misleid door te denken dat er meer in de vriendschappen zat, dan daadwerkelijk het geval was. Bij sommigen was het leuk om ze terug te zien. Anderen vroegen: 'Wat kom je doen?' Pooier en gangsterrapper Master T hoopte bijvoorbeeld bij onze eerste ontmoeting dat zijn rapcarrière door mijn documentaire van de grond zou komen, maar helaas. Hij had dus niet zoveel behoefte om nog een keer tijd in mij te investeren.'

Heb je mensen die aan jouw documentaires meewerken wel eens tegen zichzelf in bescherming genomen?

'Soms. We brengen bijvoorbeeld geen criminele informanten in beeld, omdat zij anders het risico lopen vermoord te worden. We hebben ook een docu gemaakt in de San Quentin-gevangenis waar we

een ex-skinhead, een zogenaamde nazi lowrider ontmoeten. Tot onze grote verbazing vertelt hij openlijk over zijn homoseksuele relatie met een joodse autodief. Terwijl hij getrouwd is en twee kinderen heeft. Toen hebben we als team besloten om deze docu niet in Amerika te laten uitzenden.'

Pas na het schrijven van je boek maakte je de documentaire over de meest gehate familie van Amerika, de Phelps. Zij duiken overal in Amerika op met borden 'God hates fags' en verstoren militaire begrafenissen. Zou je hen niet willen terugzien?

'Ik heb geen contact met ze nu. Ze zien me als een verloren ziel, toen ze hoorden dat ik ongetrouwd kinderen kreeg. Maar ach, iedereen is een verloren ziel die niet bij hun kerk hoort.'

Hoe denken 'onderwerpen' uit andere documentaires over je?

'De religieuzen zien me eigenlijk allemaal als een verloren ziel. De mensen met een alternatieve levensstijl zoals de hoeren, de neo-nazi's en de worstelaars zien me als een echte Brit: stijfjes, in hokjes denkend.'

Terwijl jouw vader, reisverhalenschrijver Paul Theroux, Amerikaan is.

'Inderdaad, ik heb ook een Amerikaans paspoort. Elke zomer nam mijn vader mijn broer en mij mee kamperen in

Amerika in een poging dat stoere, zelfredzame Amerikaanse er toch een beetje in te houden. Dat is gedeeltelijk gelukt. Ik voel me erg thuis in Amerika.'

Ben je inmiddels beroemder dan hij?

'In Amerika is mijn vader beroemder, denk ik. Maar daarbuiten kennen mensen mij beter. Dat komt omdat ik met mijn gezicht op televisie ben en een veel groter publiek bereik. Als een literair boek tienduizend exemplaren verkoopt, is dat veel.'

Als 12-jarige las je in jouw vaders boeken dat hij opium had geprobeerd en – net als jij nu – met prostituees optrok. Was dat niet gek?

'Ja, een beetje. Maar mijn vader schreef kinderboeken voor mijn broer en mij toen we klein waren. Zolang als ik het me kan herinneren, weet ik dat hij een schrijver is en ik ben altijd trots op hem geweest. Het eerste boek dat ik van hem las was *The Mosquito Coast*. Ik was zo onder de indruk.

'En wat mijn zontjes betreft is

FACTS & FIGURES LOUIS THEROUX

- 1970 GEBOREN IN SINGAPORE, HEeft BRITSE EN AMERIKAANSE NATIONALITEIT.
- 1992 VERSLAGGEVER VOOR *SPY MAGAZINE*.
- 1993 SPECIALE VERSLAGGEVER VOOR MICHAEL MOORE'S *TV NATION*.
- 1998 KRIJGT EIGEN BBC-PROGRAMMA, *LOUIS THEROUX'S WEIRD WEEKENDS*.
- 2000 GAAT BRITSE *CELEBS*VOLGEN VOOR *WHEN LOUIS MET...*
- 2005 SCHRIJFT BOEK OVER REÛNIETOUR MET GEÏNTERVIEWDEN VAN WEIRD WEEKENDS.
- 2008 MAAKT TWEE SERIEUZE DOCU'S OVER GEWELD IN PHILADELPHIA EN JOHANNESBURG.
- 2009 KRIJGT VRIJE HAND VAN BBC OM NOG TIEN FILMS TE MAKEN.

ACHTER TRALIES. THEROUX FILMDE IN DE SAN QUENTIN-GEVANGENIS BIJ SAN FRANCISCO, MAAR BESLOOT DE DOCUMENTAIRE NIET UIT TE ZENDEN IN DE VS.

het best gek dat ze hetzelfde zullen meemaken. De oudste is 2,5 jaar oud en begrijpt net een beetje wat televisie is en dat zijn vader daar weleens op langskomt. Ik zou het erg vinden als ze zich er ongemakkelijk over zouden voelen op school, al houdt het me ook niet tegen. Ik blijf het het leukst vinden om televisieprogramma's te maken.' **65**

Reageren? reactie@revu.nl

Louis Theroux: elke zaterdag 20.20 uur op Nederland 3 (7 februari *San Quentin*). Het boek *Reizen door de subculturen van Amerika* (uitgeverij De Arbeiderspers) kost 19,95 euro.